

Beata Mrozowska-Bartkiewicz, Piotr Wrzesiński

Obsługa klienta zakładu ubezpieczeń w systemie FATCA i CRS

Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA) to amerykańska ustawa wydana przez Internal Revenue Service (IRS), będący amerykańskim podmiotem odpowiedzialnym za pobór podatków oraz za regulacje kwestii podatkowych na terenie USA. Celem ustawy jest przeciwdziałanie unikaniu płacenia podatków przez podatników będących rezydentami podatkowymi USA, którzy zdecydowali się na inwestycje środków finansowych na zagranicznych rachunkach bankowych i inwestycyjnych. System FATCA zobowiązuje zagraniczne instytucje finansowe do realizacji obowiązków sprawozdawczych dotyczących inwestycji klientów, będących rezydentami podatkowymi USA. Niedochowanie tego obowiązku łączy się z dotkliwymi konsekwencjami finansowymi dla tych instytucji. Na systemie FATCA wzorował się prawodawca europejski, opracowując Common Reporting Standards (CRS).

Polscy ubezpieczyciele, tak jak i inne instytucje finansowe na całym świecie, ze względu na amerykańskie ustawodawstwo, zostały zobowiązane do wdrożenia procedur związanych z funkcjonowaniem systemu weryfikacji posiadaczy rachunków finansowych. W ślad za umową ze Stanami Zjednoczonymi zostały przyjęte polskie regulacje prawne. W rezultacie powiększył się zakres obowiązków ubezpieczycieli, co ma istotny wpływ na proces obsługi klientów, a także przekazywanie im informacji o celu gromadzenia dotyczących ich danych. FATCA ma przede wszystkim zastosowanie do umów ubezpieczenia na życie o charakterze inwestycyjnym oraz rentowych i każdy klient posiadający te umowy podlega procesowi weryfikacji, co wiąże się z obowiązkiem złożenia przez niego oświadczeń, a nawet dokumentacji uzupełniającej.

W artykule przedstawiono podstawowe mechanizmy i procedury, jakie wdrożyły zakłady ubezpieczeń, a także skutki, w tym o charakterze cywilnoprawnym, w stosunku do podlegających weryfikacji umów ubezpieczenia w przypadku niedostosowania się klientów do przekazania wymaganych informacji.

Słowa kluczowe: FATCA, CRS, amerykański rachunek raportowany, polski rachunek raportowany, amerykański rezydent podatkowy, procedura identyfikacji rachunków finansowych.

1. Informacje ogólne o FATCA

Celem FATCA¹ jest walka rządu Stanów Zjednoczonych z unikaniem opodatkowania przez podatników będących amerykańskimi rezydentami podatkowymi, posiadających inwestycje ulokowane w zagranicznych instytucjach finansowych. Przez te inwestycje rozumie się posiadanie rachunku finansowego, czyli umów zawieranych z bankami, zakładami ubezpieczeń na życie, towarzystwami funduszy inwestycyjnych. Jednakże skutki dotyczą nie tylko tych podatników, lecz także zagraniczne instytucje finansowe, jeżeli nie współpracują

¹ Regulacja FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act) jest częścią amerykańskiej regulacji Hiring Incentives to Restore Employment Act z 18 marca 2010 r. Wstępna wersja ustawy FATCA opublikowana została 8 lutego 2012 r., natomiast ustawa przyjęta została 17 marca 2013 r. Dzień wejścia w życie obowiązków wynikających z ustawy określony został na 1 lipca 2014 r.

zgodnie z oczekiwaniami. Przyjęta konstrukcja wiąże się z koniecznością poniesienia przez nie kosztów związanych z dostosowaniem się do wytycznych, a także wprowadzeniem określonych rozwiązań organizacyjnych. System FATCA nakłada na zagraniczne instytucje finansowe szereg obowiązków sprawozdawczych, dotyczących inwestycji klientów, będących rezydentami podatkowymi USA.

Niedochowanie przez instytucje finansowe obowiązków łączy się dla nich z dotkliwymi konsekwencjami finansowymi – nałożeniem **30% stawki podatku u źródła pobieranego od wszelkich transferów finansowych dokonywanych z USA do zagranicznej instytucji finansowej, która nie realizuje postanowień FATCA**. Z obowiązków sprawozdawczych w ramach FATCA zwolnione są m.in. banki centralne, instytucje rządowe czy organizacje międzynarodowe.

Umożliwienie stosowania ustawy zagranicą było uzależnione od podpisania przez pozostałe kraje umów z rządem USA – Intergovernmental Agreement (tzw. IGA). IRS przygotował dwie wersje – IGA Model 1 i IGA Model 2. Jak dotąd, zdecydowana większość państw, w tym Polska, wybrała IGA Model 1.

IGA Model 1 wymaga, aby zagraniczne instytucje finansowe przekazywały informacje o amerykańskich podatnikach do własnych organów podatkowych, które następnie zbiorczo będą je przysyłać do IRS. Ma charakter wzajemny, co oznacza, że organy podatkowe państw, które je podpisały, w zamian za przekazywanie informacji o amerykańskich rachunkach podlegających raportowaniu, mogą otrzymywać od IRS informacje na temat własnych rezydentów podatkowych, posiadających rachunki na terenie USA. Instytucje finansowe w tych krajach nie zawierają osobnych umów z IRS, lecz wyłącznie rejestrują się w specjalnym rejestrze oraz otrzymują numer GIIN (Global Intermediary Identification Number).

Z kolei **IGA Model 2 wymaga, aby zagraniczne instytucje finansowe raportowały informacje o amerykańskich rezydentach podatkowych bezpośrednio do IRS**. Oprócz rejestracji w IRS, instytucje te zawierają osobne umowy z amerykańskim organem podatkowym.

2. System FATCA w prawie polskim

W dniu 1 grudnia 2015 r. weszła w życie ustawa z dnia 9 października 2015 r. o wykonywaniu umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki² w sprawie poprawy wypełniania międzynarodowych obowiązków podatkowych oraz wdrożenia ustawodawstwa FATCA (dalej: umowa FATCA)³. Umowa ma charakter umowy międzynarodowej, podlegającej procedurze określonej w art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 14 kwiet-

---

² Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki w sprawie poprawy wypełniania międzynarodowych obowiązków podatkowych oraz wdrożenia ustawodawstwa FATCA (Dz. U. z 2015 r. poz. 1647).

³ Dz. U. z 2015 r. poz. 1712.

nia 2000 r. o umowach międzynarodowych⁴. Związanie się nią przez Polskę następuje w drodze ratyfikacji za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie, gdyż spełnia ona przesłanki określone w art. 89 ust. 1 pkt 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej⁵. Z uwagi na fakt, że zobowiązania określone umową FATCA dotyczą relacji pomiędzy władzami podatkowymi obydwu państw, polegających na przekazywaniu informacji pozyskiwanych przez instytucje finansowe, niezbędne było wprowadzenie odpowiednich rozwiązań legislacyjnych, które precyzują nowe obowiązki instytucji finansowych. Stąd konieczność zmiany niektórych ustaw, m.in. ustawy kodeks karny skarbowy⁶ oraz ustawy o swobodzie działalności gospodarczej⁷.

3. Wyzwania dla polskich ubezpieczycieli związane z wdrożeniem regulacji FATCA

Nowe regulacje dotyczące automatycznej wymiany informacji o rezydentach podatkowych Stanów Zjednoczonych w ramach amerykańskiego ustawodawstwa FATCA stanowią wyzwanie dla zakładów ubezpieczeń, nakładając wiele obowiązków, przede wszystkim o charakterze informacyjnym, weryfikacyjnym i sprawozdawczym. Nałożony obowiązek weryfikacji rachunków finansowych⁸ odnosi się do czterech kategorii tych rachunków, wyróżnianych ze względu na czas ich powstania oraz na podmiot będący ich stroną:

- 1) istniejące rachunki indywidualne,
- 2) nowe rachunki indywidualne,
- 3) istniejące rachunki klientów korporacyjnych,
- 4) nowe rachunki klientów korporacyjnych.

Granicą czasową rozdzielającą istniejące i nowe rachunki jest 1 lipca 2014 r. Warto przy tym zaznaczyć, że umowa FATCA została zawarta dopiero 7 października 2014 r., a więc już po wejściu w życie obowiązków z niej wynikających. Ustawa regulująca samo wykonanie umowy FATCA uchwalona została 9 października 2015 r. i weszła w życie 1 grudnia 2015 r. Wynikła z tego konieczność uregulowania tzw. okresu przejściowego, tj. od 1 lipca 2014 r. do dnia wejścia w życie ustawy.

Umowa FATCA zawiera **wyłączenia z zakresu weryfikacji rachunków finansowych**, obejmujące przede wszystkim istniejące indywidualne rachunki finansowe i depozytowe, **których saldo lub wartość nie przekracza 50 000 USD oraz rachunki indywidualne będące pieniężnymi umowami ubezpieczenia lub renty z saldem lub wartością poniżej**

⁴ Dz. U. Nr 39, poz. 443, z późn. zm.

⁵ Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.

⁶ Ustawa z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. z 2013 r. poz. 186, z późn. zm.).

⁷ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2015 r. poz. 584, z późn. zm.).

⁸ Pojęcie rachunku finansowego odnosi się do szeregu umów zawieranych przez banki, zakłady ubezpieczeń, towarzystwa funduszy inwestycyjnych oraz domów maklerskich, m.in. umowy rachunku bankowego, umowy ubezpieczenia.

250 000 USD na dzień 30 czerwca 2014 r. Stąd kolejnym krokiem jest podział istniejącego portfela umów na trzy kategorie:

- 1) rachunki niepodlegające weryfikacji, identyfikacji oraz raportowaniu,
- 2) rachunki o niższej wartości,
- 3) rachunki o wysokiej wartości.

Należy podkreślić, że **instytucja finansowa (czyli i zakład ubezpieczeń) nie musi weryfikować rachunków indywidualnych, będących pieniężnymi umowami ubezpieczenia lub umowami renty** wówczas, gdy polskie i amerykańskie przepisy prawa wyłączają możliwość ich posiadania przez rezydentów Stanów Zjednoczonych⁹.

3.1. Istniejące rachunki indywidualne

W przypadku istniejących rachunków (zarówno o niższej, jak i wyższej wartości) zakład ubezpieczeń jest zobowiązany do analizy **elektronicznej bazy danych klientów** w celu ustalenia istnienia przesłanek wskazujących na osobę będącą podatnikiem amerykańskim, czyli tzw. **przesłanek amerykańskości** („*US Indicia*”), do których należą:

- 1) identyfikacja posiadacza rachunku jako obywatela lub rezydenta Stanów Zjednoczonych;
- 2) jednoznacznego wskazania miejsca urodzenia na terenie Stanów Zjednoczonych;
- 3) bieżącego adresu korespondencyjnego lub aktualnego adresu zamieszkania w Stanach Zjednoczonych;
- 4) aktualnego amerykańskiego numeru telefonicznego;
- 5) istnienia stałego zlecenia przelewu środków na rachunek prowadzony w Stanach Zjednoczonych;
- 6) aktualnego, ważnego pełnomocnictwa lub upoważnienia do podpisu udzielonego osobie posiadającej adres na terytorium Stanów Zjednoczonych lub adresu do doręczeń lub adresu skrzynki pocztowej, który jest jedynym adresem, jaki raportująca polska instytucja finansowa posiada w bazie danych dla posiadacza rachunku¹⁰.

3.2. Istniejące rachunki indywidualne o niskiej wartości

W sytuacji, gdy weryfikacja elektronicznej bazy danych klientów nie wykaże żadnej z przesłanek amerykańskości, wówczas w przypadku rachunków o niższej wartości zakład ubezpieczeń nie jest zobowiązany do podejmowania dalszych działań, tak długo jak żadna z tych okoliczności nie zostanie stwierdzona później¹¹. Jeżeli z kolei okaże się, że w ramach weryfikacji ustalono którąkolwiek z *US Indicia*, wówczas ubezpieczyciel może przekazać informacje na temat tego rachunku krajowemu organowi podatkowemu lub podjąć działania weryfikacyjne dotyczące tej konkretnej *US Indicia*, które mogą doprowadzić do uzna-

---

⁹ Umowa FATCA, Załącznik I, pkt II A.

¹⁰ *Ibidem*, Załącznik I, pkt II B 1.

¹¹ *Ibidem*, Załącznik I, pkt II B 2, 3.

nia, że rachunek nie wymaga raportowania. W ramach drugiego etapu, o ile pozytywnie zweryfikowano miejsce urodzenia na terenie Stanów Zjednoczonych, procedura nie będzie prowadzona, jeżeli zakład ubezpieczeń otrzymał:

- 1) oświadczenie posiadacza rachunku, że nie jest on obywatelem amerykańskim ani amerykańskim rezydentem dla celów podatkowych;
- 2) paszport wydany przez państwo inne niż Stany Zjednoczone lub inny państwowy dokument identyfikacyjny potwierdzający obywatelstwo lub narodowość posiadacza rachunku kraju, inne niż obywatelstwo Stanów Zjednoczonych lub narodowość amerykańska;
- 3) kopię certyfikatu potwierdzającego utratę amerykańskiego obywatelstwa lub wiarygodnego wyjaśnienia przyczyny, dla której posiadacz rachunku nie posiada takiego certyfikatu pomimo zrzeczenia się amerykańskiego obywatelstwa lub przyczyny, dla której posiadacz rachunku nie uzyskał amerykańskiego obywatelstwa z chwilą narodzin¹²;
- 4) dowód w postaci dokumentu określający, że posiadacz rachunku nie ma statusu „osoby amerykańskiej”¹³.

3.3. Istniejące rachunki o wysokiej wartości

Weryfikując rachunki o wysokiej wartości ubezpieczyciel ustala brak występowania *US Indicia*. W przeciwnym razie będzie on zobowiązany do analizy dokumentacji papierowej¹⁴, obejmującej:

- 1) zgromadzoną najnowszą dokumentację dotyczącą rachunku,
- 2) najnowszą umowę otwarcia rachunku lub odpowiednią dokumentację,
- 3) najnowszą dokumentację uzyskaną przez raportującą polską instytucję finansową zgodną z procedurami AML/KYC¹⁵ lub dla innych celów wymaganych przepisami prawa,
- 4) jakiegokolwiek aktualne pełnomocnictwo lub upoważnienie do podpisywania dokumentów,
- 5) jakiegokolwiek aktualne stałe zlecenie przelewu środków pieniężnych¹⁶.

Należy zaznaczyć, że **przesłanki *US Indicia* stanowią domniemanie**. Oznacza to, że polski zakład ubezpieczeń może być zwolniony z obowiązku traktowania posiadacza rachunku jako amerykańskiego rezydenta podatkowego dopiero po uzyskaniu odpowiednich dokumentów i oświadczenia posiadacza rachunku, że nie jest on obywatelem amerykańskim ani amerykańskim rezydentem podatkowym¹⁷.

Stwierdzenie występowania którejkolwiek z *US Indicia* w trakcie weryfikacji papierowej zobowiązuje zakład ubezpieczeń do uznania

¹² *Ibidem*, Załącznik I, pkt II B 4a.

¹³ *Ibidem*, Załącznik I, pkt II B 4b-d.

¹⁴ *Ibidem*, Załącznik I, pkt II D 2.

¹⁵ AML/KYC – to procedury stosowane w ustawodawstwie przeciwdziałającym praniu brudnych pieniędzy, polegające na wdrożeniu przez instytucje finansowe zasady „poznaj swojego klienta”.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ F. Majdowski, M. Wilczkiewicz. 2015. „Polska podpisała umowę w sprawie FATCA”, Przegląd Podatkowy 2015 (nr 5), s. 19–25.

rachunku za podlegający obowiązkowi raportowania. Jeżeli wskutek weryfikacji rachunek o wysokiej wartości zostanie zidentyfikowany jako amerykański na dzień 31 grudnia 2014 r., zakład ubezpieczeń powinien zgłosić wymagane informacje dotyczące roku 2014 w pierwszym raporcie dotyczącym rachunku oraz corocznie po tej dacie. W przypadku, gdy rachunek zostanie zidentyfikowany jako amerykański rachunek raportowany między 31 grudnia 2014 r. a 30 czerwca 2015 r., ubezpieczyciel nie jest zobowiązany do zgłaszania informacji o takim rachunku w odniesieniu do roku 2014, ale powinien corocznie przekazywać informacje dotyczące tego rachunku w następnych latach¹⁸. Dodatkowo, gdy na dzień 30 czerwca 2014 r. istniejący rachunek indywidualny nie jest rachunkiem o wysokiej wartości, ale staje się rachunkiem o wysokiej wartości na ostatni dzień 2015 r. albo w każdym następującym roku, należy zakończyć rozszerzone procedury weryfikacji w okresie sześciu miesięcy od ostatniego dnia roku kalendarzowego, w którym taki rachunek zostanie zidentyfikowany jako rachunek o wysokiej wartości¹⁹.

W stosunku do istniejących rachunków ubezpieczyciele są zobowiązani do przeprowadzenia procedur identyfikacji rachunków finansowych najpóźniej do 30 listopada 2016 r. Ustawa wymaga ponadto przesłania do klienta żądania przedstawienia odpowiedniego oświadczenia nie później niż w terminie 120 dni od dnia wejścia w życie ustawy. Artykuł 19 ust. 5 ustawy FATCA nakłada na posiadacza rachunku obowiązek przedstawienia oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań. Zakłady ubezpieczeń zobowiązane są do zakończenia procedur identyfikacji rachunków istniejących na dzień wejścia w życie ustawy najpóźniej w terminie 15 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy FATCA.

Ustawa FATCA przewiduje **sankcję blokady rachunku**, stosowaną w przypadku braku złożenia oświadczenia przez posiadacza rachunku do dnia 30 listopada 2016 r. Blokada ta, zgodnie z art. 19 ust. 6 i 7 ustawy, polega na czasowym uniemożliwieniu dysponowania i korzystania ze wszystkich wartości majątkowych zgromadzonych na rachunku finansowym²⁰. **Należy przy tym zaznaczyć, że ustawa wskazuje na brak możliwości korzystania z wartości majątkowych zgromadzonych na rachunku również przez instytucję finansową.** Stanowi to zatem *lex specialis* w stosunku do zasady ogólnej, dotyczącej terminu spełnienia obowiązku wypłaty świadczenia ubezpieczeniowego, określonej w art. 817 k.c. lub postanowień umownych, regulujących np. warunki wypłaty tzw. wartości wykupu.

Oznacza to jednak także, że z takiego rachunku zakład ubezpieczeń nie może pobierać m.in. opłat, co ma szczególne znaczenie w przypadku umów na życie z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym. Klient ma natomiast nadal możliwość wpłacania środków na rachunek pomimo istnienia blokady.

---

¹⁸ Umowa FATCA, Załącznik I, pkt II E 1.

¹⁹ *Ibidem*, Załącznik I, pkt II E 2.

²⁰ „Blokada rachunku finansowego polega na czasowym uniemożliwieniu dysponowania i korzystania ze wszystkich wartości majątkowych zgromadzonych na rachunku finansowym, w tym również przez instytucję finansową”.

Blokada rachunku powinna nastąpić w terminie 3 dni roboczych od upływu terminu złożenia oświadczenia, tj. najpóźniej do 5 grudnia 2016 r. Ubezpieczyciel niezwłocznie informuje posiadacza rachunku o nałożonej blokadzie i warunkach odblokowania. W przypadku dostarczenia przez klienta oświadczenia FATCA rachunek jest odblokowywany w terminie 3 dni roboczych.

3.4. Nowe rachunki indywidualne

Zgodnie z umową FATCA, nowe rachunki osób fizycznych mogą nie podlegać obowiązkowi identyfikacji i raportowania, jeżeli saldo na koniec roku lub innego okresu sprawozdawczego nie przekracza 50 000 USD. Umowa FATCA przyjmuje taką możliwość również dla pieniężnych umów ubezpieczenia. W przypadku nowych rachunków indywidualnych proces identyfikacji powinien nastąpić po otwarciu rachunku lub w ciągu 90 dni od zakończenia roku kalendarzowego, w którym saldo lub wartość rachunku przekroczyła kwotę 50 000 USD²¹.

W praktyce powstaje pytanie, kiedy należy dokonać weryfikacji rachunków – czy na etapie ich otwierania, czy dopiero, gdy przekroczą próg kwotowy. Na etapie wdrażania przepisów podnoszono, iż z uwagi na brak jednoznacznego rozwiązania tych kwestii w umowie FATCA, procedura powinna mieć miejsce dopiero po przekroczeniu limitu. Rozwiązanie to znajdowałoby uzasadnienie funkcjonalne²². Wątpliwości te rozstrzygnął ustawodawca. Artykuł 4 ust. 3 ustawy stanowi, że: „*jeżeli zgodnie z procedurami sprawdzającymi (...) polska instytucja finansowa jest obowiązana do uzyskania oświadczenia posiadacza rachunku w związku z otwarciem rachunku finansowego, uzyskuje ona to oświadczenie w trakcie procedur związanych z otwarciem takiego rachunku*”. Wobec takiej regulacji wydaje się, że **na instytucjach finansowych będzie ciążyć obowiązek badania, czy nowe rachunki spełniają US Indicia zarówno w trakcie ich otwierania oraz wówczas, gdy ich saldo przekroczy 50 000 USD.**

Kwestię identyfikacji nowych rachunków reguluje rozporządzenie Ministra Finansów w sprawie szczegółowych warunków stosowania procedur sprawdzających FATCA²³. Zgodnie z § 5 rozporządzenia możliwość stosowania wyłączeń przez zakłady ubezpieczeń ograniczona jest do weryfikacji, identyfikacji oraz raportowania rachunków finansowych jedynie istniejących rachunków indywidualnych oraz istniejących rachunków podmiotów. **Brak jest natomiast możliwości stosowania wyłączeń dla nowych klientów przez instytucje finansowe** (przewidzianych w ust. A części III i V załącznika I do umowy FATCA), które zawarte były w projekcie rozporządzenia w wersji z dnia 17 listopada 2015 r. Uzasadnieniem odstąpienia od wprowadzenia wyłączeń dla no-

²¹ Umowa FATCA, Załącznik I, pkt III A.

²² D. Osada, M. Małek, Ł. Kumkowski. 2015. „FATCA – czy potrzebna nam prewencyjna kontrola konstytucyjna, czy właściwa ustawa?”, *Monitor Podatkowy* 2015 (nr 9), s. 22.

²³ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 26 stycznia 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków stosowania procedur sprawdzających oraz przypadków, w których możliwy jest wybór określonych sposobów postępowania na podstawie umowy FATCA, (Dz. U. z 2016 r. poz. 123).

wych rachunków finansowych był negatywny wpływ takiego wyboru na proces identyfikacji rachunków finansowych oraz skomplikowanie wewnętrznych procedur instytucji finansowych²⁴.

Ponieważ ustawa FATCA weszła w życie z dniem 1 grudnia 2015 r., zaś projekt rozporządzenia w wersji z dnia 17 listopada 2015 r. zakładał możliwość stosowania wyłączeń, część zakładów ubezpieczeń zdecydowała się na ich stosowanie w odniesieniu do rachunków otwieranych od 1 grudnia 2015 r., co obecnie oznacza konieczność dostosowania procedur i procesów wewnętrznych do nowych zasad.

Proces weryfikacji rachunku pod kątem rezydencji podatkowej opiera się na analizie przedłożonej przez klienta dokumentacji. Zakład ubezpieczeń dodatkowo potwierdza prawdziwość złożonego oświadczenia na podstawie posiadanych informacji. Pozytywna identyfikacja którejkolwiek z *US Indicia* zobowiązuje ubezpieczyciela do pozyskania od posiadacza rachunku oświadczenia zawierającego amerykański numer identyfikacji podatnika (formularz IRS W-9 lub inny odpowiedni formularz przyjęty przez instytucję finansową)²⁵.

3.5. Istniejące rachunki podmiotów gospodarczych

Umowa FATCA przewiduje osobne progi finansowe statuujące obowiązek identyfikacji i weryfikacji rachunków podmiotów gospodarczych. Podlegają jej rachunki podmiotów, których saldo lub wartość przekracza 250 000 USD na dzień 30 czerwca 2014 r. oraz istniejące rachunki podmiotów, których saldo początkowo nie przekraczało 250 000 USD na dzień 30 czerwca 2014 r., ale przekroczyło 1 000 000 USD na koniec 2015 r.²⁶ **Pozytywna weryfikacja *US Indicia* będzie miała miejsce wówczas, gdy zakład ubezpieczeń ustali, że rejestracja lub miejsce jej utworzenia odbyła się na terenie Stanów Zjednoczonych lub podmiot posiada amerykański adres.** Sama umowa FATCA nie precyzuje jednak kwestii możliwości zastosowania innych przesłanek z listy *US Indicia* oraz dokumentów potrzebnych do ewentualnego wyłączenia domniemania płynącego ze zidentyfikowania przesłanek²⁷. Ich weryfikacja powinna się odbyć na podstawie posiadanych informacji²⁸.

3.6. Nowe rachunki podmiotów

W umowie FATCA zdefiniowano pojęcie „*podmiotu*” jako „*osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej takiej jak trust*”. Na tle tej definicji nie jest jasne, czy za podmiot można uznać np. spółkę cywilną, jednakże zgodnie z poglądem przedstawionym w piśmiennictwie, spółka cywilna przypomina anglosaski trust w pewnych aspektach swojego funkcjonowania, co może uzasadniać jej zakwalifikowanie dla celów FATCA jako „*jednostki organizacyjnej takiej jak trust*”,

²⁴ Raport z konsultacji publicznych projektu rozporządzenia upubliczniony na stronie RCL: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12279252/katalog/12325442#12325442>.

²⁵ Umowa FATCA, Załącznik I, pkt III B1.

²⁶ *Ibidem*, Załącznik I, pkt IV B.

²⁷ F. Majdowski, M. Wilczkiewicz, *op. cit.*, s. 19–25.

²⁸ Umowa FATCA, Załącznik I, pkt D 1 a.

a zatem jako „podmiot”²⁹. Jeżeli chodzi zaś o rachunki, które podlegają raportowaniu, zakład ubezpieczeń powinien w pierwszej kolejności określić, czy jego posiadacz jest:

- 1) szczególną osobą amerykańską;
- 2) polską instytucją finansową lub instytucją finansową jurysdykcji partnerskiej;
- 3) uczestniczącą instytucją finansową, współpracującą z zagraniczną instytucją finansową, zwolnionym uprawnionym odbiorcą lub wyłączoną zagraniczną instytucją finansową, które są zdefiniowane w odpowiednich amerykańskich regulacjach skarbowych;
- 4) aktywnym niefinansowym podmiotem zagranicznym lub pasywnym niefinansowym podmiotem zagranicznym.

Ustalenie statusu podmiotu można przeprowadzić na podstawie numeru identyfikacyjnego lub innej posiadanej informacji, w tym powszechnie dostępnej. W przypadku potwierdzenia, że posiadaczem rachunku jest szczególna osoba amerykańska, należy traktować ten rachunek jako rachunek raportowany. Z kolei w sytuacji, gdy posiadaczem rachunku jest pasywny niefinansowy podmiot zagraniczny, należy zidentyfikować osoby kontrolujące oraz ustalić na podstawie oświadczenia, czy osoby te są obywatelami lub rezydentami Stanów Zjednoczonych. W przypadku weryfikacji pozytywnej, rachunek powinien być traktowany jako amerykański rachunek raportowany. Rachunek nie będzie raportowany, gdy posiadacz rachunku jest:

- 1) osobą amerykańską, która nie jest szczególną osobą amerykańską;
- 2) polską instytucją finansową lub instytucją finansową jurysdykcji partnerskiej;
- 3) uczestniczącą zagraniczną instytucją finansową, współpracującą z zagraniczną instytucją finansową lub zwolnionym uprawnionym odbiorcą, zdefiniowanym zgodnie z definicją zawartą w odpowiednich przepisach Departamentu Skarbu Stanów Zjednoczonych;
- 4) aktywnym niefinansowym podmiotem zagranicznym;
- 5) pasywnym niefinansowym podmiotem zagranicznym, w którym obywatel lub rezydent Stanów Zjednoczonych nie jest osobą kontrolującą, to rachunek nie jest amerykańskim rachunkiem raportowanym;
- 6) wyłączoną instytucją finansową – jego płatności muszą być jednak raportowane.

Należy podkreślić, że zakłady ubezpieczeń nie tylko muszą raportować rachunki, których posiadacze spełniają którąś z *US Indicia*, ale także są **zobowiązane do informowania o braku wystąpienia którejkolwiek z tych przesłanek**. Rozwiązanie to służy przeciwdziałaniu wątpliwościom, czy brak raportowania przez daną instytucję wynika z błędu w działaniu, czy też z braku przesłanek skutkujących obowiązkiem raportowania³⁰.

²⁹ D. Osada, M. Małek, E. Kumkowski, *op. cit.*, s. 33.

³⁰ Uzasadnienie do ustawy o FATCA.

4. Obowiązki sprawozdawczo-weryfikacyjne instytucji raportujących

Polscy ubezpieczyciele są obowiązani do przeprowadzenia procedury identyfikacji rachunków finansowych jako amerykańskich rachunków raportowanych i przygotowania sprawozdań w tym zakresie. Muszą także informować o niewystępowaniu w stosunku do prowadzonego rachunku finansowego okoliczności skutkujących powstaniem obowiązku notyfikacji. **Informacje dotyczące amerykańskich rezydentów podatkowych będą zbierane, przetwarzane i przekazywane do polskich organów skarbowych. Ten będzie następnie dokonywał automatycznej wymiany informacji z organami podatkowymi USA na podstawie przepisów zawartych w IGA.**

Zgodnie z brzmieniem ustawy FATCA, jeżeli instytucja finansowa jest obowiązana do posiadania oświadczenia posiadacza rachunku w związku z otwarciem rachunku finansowego, to powinna je uzyskać w trakcie procedur związanych z otwarciem rachunku. Informacje podlegające raportowaniu są sporządzane za rok kalendarzowy i przekazywane w formie dokumentu elektronicznego w terminie do dnia 30 czerwca roku następnego. Ubezpieczyciele muszą zatem przeprowadzić procedurę identyfikacji rachunków finansowych jako amerykańskich rachunków raportowanych w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, z tym że żądanie przedstawienia wymaganych oświadczeń powinno zostać skierowane do posiadacza rachunku nie później niż w terminie 120 dni od tego dnia. Z kolei informacje dotyczące rachunków finansowych mają być sporządzane za rok kalendarzowy i przekazywane w formie dokumentu elektronicznego w terminie do dnia 30 czerwca roku następnego. Kontrola amerykańskich rachunków raportowanych powinna zostać zakończona bez zbędnej zwłoki, nie później niż w terminie 7 miesięcy od dnia jej wszczęcia.

5. Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie określenia wzoru, formatu i trybu przekazywania informacji o amerykańskich rachunkach raportowanych³¹

Na podstawie upoważnienia ustawowego, Minister Finansów wydał rozporządzenie, które reguluje wzór informacji o amerykańskich rachunkach raportowanych (FAT-1) oraz format i tryb przekazywania informacji. Rozporządzenie przewiduje, że informację FAT-1 będzie można składać wyłącznie za pomocą środków komunikacji elektronicznej w formie dokumentu elektronicznego w formacie xml. Ministerstwo Finansów dla zakładów ubezpieczeń, które zidentyfikowały pojedynczych klientów podlegających raportowaniu FATCA, przygotowało także interaktywny formularz FAT-1, umożliwiający złożenie deklaracji bezpośrednio przez stronę internetową Ministerstwa. Raportowaniu do 30 czerwca 2016 r. podlegają jedynie nowi klienci, którzy zawarli umowy podlegające FATCA od dnia obowiązywania ustawy FATCA do 31 grudnia 2015 r. oraz klienci z okresu przejściowego, którzy zawarli umowy wcześniej i podlegają

---

³¹ Dz. U. z 2016 r. poz. 554.

raportowaniu, jeśli identyfikacja tych klientów miała miejsce w 2015 r. Pozostali klienci będą podlegali raportowaniu w kolejnych okresach raportowych wskazanych powyżej.

6. Standard CRS

Założenia standardu automatycznej wymiany informacji w dziedzinie opodatkowania CRS (Common Reporting Standard) zostały ustalone w lutym 2014 r., kiedy OECD³² ogłosiła projekt umowy pomiędzy właściwymi organami oraz wspólny standard do wymiany informacji, które zostały następnie zatwierdzone przez ministrów finansów i prezesów banków centralnych grupy G-20. W lipcu 2014 r. Rada OECD ogłosiła pełen standard CRS, obejmujący także pozostałe elementy zawierające komentarze do modelu umowy pomiędzy właściwymi organami i do wspólnego standardu do wymiany informacji, a także procedury informatyczne. Ostatecznie cały pakiet dotyczący globalnego standardu został zatwierdzony przez ministrów finansów i prezesów banków centralnych grupy G-20 we wrześniu 2014 r.

Standard CRS został wprowadzony w celu utrzymania integralności systemów podatkowych oraz przeciwdziałania unikaniu opodatkowania, zaś instytucje finansowe na całym świecie zobowiązały się do zgłaszania oraz gromadzenia informacji dotyczących kwestii podatkowych. Stanowi on podstawę dla automatycznej wymiany informacji AEOI (The Automatic Exchange of Information) dotyczących zagranicznych klientów będących rezydentami podatkowymi innych państw. Podstawę prawną dla możliwości wymiany danych dotyczących klientów stanowi Konwencja Rady Europy i OECD o wzajemnej pomocy administracyjnej w sprawach podatkowych, sporządzona w Strasburgu 25 stycznia 1988 r. (w stosunku do Polski Konwencja weszła w życie 1 października 1997 r.). Pomysł stworzenia standardu CRS jest z kolei wzorowany na amerykańskich regulacjach w ramach systemu FATCA.

Standard CRS dotyczy następujących podmiotów finansowych: instytucji powierniczych, instytucji depozytowych, podmiotów inwestycyjnych oraz określonych zakładów ubezpieczeń, chyba że wykazują małe prawdopodobieństwo ich wykorzystania dla unikania podatków. Informacje finansowe, które podlegają zgłoszeniu w ramach rachunków sprawozdawczych, obejmują m.in. odsetki, dywidendy, stan konta, dochody z niektórych produktów ubezpieczeniowych, aktywa finansowe, czy inne przychody z tytułu aktywów ulokowanych na rachunkach.

CRS wymaga, aby instytucje finansowe określiły, gdzie jego klienci powinni płacić podatki, co oznaczać będzie także wyznaczenie właściwej rezydencji podatkowej. Podmioty finansowe powinny korzystać z wcześniej uzyskanych danych lub też wymagać dostarczenia dodatkowych informacji. Uznanie, że dany klient jest rezydentem podatkowym kraju innego

---

³² Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju).

niż ten, w którym posiada rachunki, zmusza podmioty finansowe do notyfikowania tych informacji krajowym organom podatkowym. Wówczas krajowe organy nadzoru będą mogły konsultować uzyskane informacje z organami kraju, którego rezydentem podatkowym jest klient. W celu przeciwdziałania unikaniu płacenia podatków standard CRS wyznacza tzw. **trzy wymiary sprawozdawczości**:

- 1) informacje finansowe, które mają podlegać raportowaniu, w odniesieniu do konkretnego rachunku powinny dotyczyć wszelkich przychodów i związanych z nimi inwestycji;
- 2) finansowe instytucje, od których wymaga się raportowania, zgodnie ze standardem CRS obejmują nie tylko banki, lecz także inne instytucje finansowe: brokerów, niektóre instrumenty zbiorowego inwestowania, zakłady ubezpieczeń;
- 3) rachunki podlegające raportowaniu dotyczą nie tylko osób fizycznych i prawnych, takich jak trusty i fundacje.

W zakresie prawodawstwa unijnego, kwestie wymiany informacji w celach podatkowych zostały uregulowane w dyrektywie Rady 2011/16/UE z dnia 15 lutego 2011 r. w sprawie współpracy administracyjnej w dziedzinie opodatkowania, która następnie została zmieniona dyrektywą Rady UE 2014/107/UE. Zgodnie z powyższą dyrektywą termin na wdrożenie obowiązków CRS określony został na 1 stycznia 2016 r. W Polsce trwają obecnie prace nad wdrożeniem nowego systemu.

7. Różnice pomiędzy FATCA a CRS

Na zakończenie warto wskazać kilka najważniejszych różnic pomiędzy systemem FATCA a CRS. FATCA zobowiązuje kraje, które podpisały umowy IGA ze Stanami Zjednoczonymi, do poszukiwania „podatników” krajowych będących tylko ich rezydentami. Standard CRS z kolei wymaga monitorowania wszelkich kwestii podatkowych dla ustalenia odpowiedniej rezydencji finansowej klienta. Warto także wskazać, że definicje raportujących instytucji finansowych w obu systemach są różne. W efekcie może to oznaczać, że instytucja, która jest zobowiązana do raportowania informacji o podatnikach amerykańskich nie będzie musiała robić tego w ramach standardu CRS i odwrotnie. Na przykład, FATCA w ramach definicji rachunku finansowego nie zawiera rachunku depozytowego i powierniczego. FATCA wprowadza minimalne wartości kwot zgromadzonych na rachunkach podlegających weryfikacji, jako rachunki raportowane (powyżej 50 000 USD), a takiego progu nie przewiduje standard CRS.

Co ważne, w przeciwieństwie do FATCA, standard CRS nie nakłada także sankcji w postaci 30% podatku dochodowego u źródła.

8. Podsumowanie

Rozbudowany i wieloetapowy proces weryfikacji rachunków podlegających raportowaniu FATCA wymaga od zakładów ubezpieczeń wprowadzenia odpowiednich narzędzi w celu weryfikowania rachunków oraz rozwiązań umożli-

wiąjących zbieranie wymaganych prawem oświadczeń od swoich klientów. **Oprócz systemowych problemów, ubezpieczyciele będą musieli przeprowadzić zmiany w systemie obsługi klientów, tak aby weryfikacja klienta przebiegała w sposób możliwie bezkonfliktowy i zrozumiały dla niego.** W szczególności trzeba wziąć pod uwagę, że system FATCA oparty jest na amerykańskich regulacjach podatkowych, które znacznie różnią się od uregulowań europejskich, w tym polskich. Wymaga to szczególnego przygotowania osób odpowiedzialnych za kontakty z klientami.

Dodatkowe wyzwanie dla zakładów ubezpieczeń stanowić będzie, bez wątpienia, spełnienie wymogów CRS opartych na weryfikacji wielu rezydencji podatkowych w rozumieniu zróżnicowanych przepisów państw uczestniczących w systemie.

Beata Mrozowska-Bartkiewicz
radca prawny
Piotr Wrzeński

Bibliografia

- Majdowski F., M. Wilczkiewicz. 2015. „Polska podpisała umowę w sprawie FATCA”, *Przegląd Podatkowy* 2015 (nr 5).
- Osada D., M. Małek, Ł. Kumkowski. 2015. „FATCA – czy potrzebna nam prewencyjna kontrola konstytucyjna, czy właściwa ustawa?”, *Monitor Podatkowy* 2015 (nr 9).

Insurance Customer Service in FATCA and CRS System

The Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA) is a United States federal law adopted by the U.S. government agency, the Internal Revenue Service (IRS) responsible for tax collection and tax law enforcement. The purpose of FATCA is to prevent tax evasion by taxpayers who are tax residents in the US and invested funds in foreign financial institutions. FATCA requires Foreign Financial Institutions (FFI) to fulfill reporting obligations regarding investments of the clients who are US tax residents. Failure to comply with the FATCA obligations entails severe consequences for financial institutions – deduction of profits derived from US investments. The European legislator based Common Reporting Standards (CRS) on the concept of the US FATCA system. Polish insurers, as well as other financial institutions worldwide, due to the FATCA regulation, were obliged to implement procedures and processes to verify financial account holders. Following the agreement with the United States, appropriate regulations were adopted in Poland. As a result, obligations of insurers have been expanded, which has a significant impact on customer service processes, as well as the provision of information on the purpose of the data collection. FATCA is mainly applicable to investment and pension life insurance contracts. FATCA provides that any customer who is party to this type of contract is subject to verification, which entails the obligation to submit FATCA statements together with appropriate, complementary documentation.

Keywords: FATCA, CRS, American reported account, Polish reported account, American tax resident, procedure for identification of financial accounts.